

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כא, תש"ל

יחלוק איש, שיש לקרוא את שעות החניה האסורות מימין לשמאל... לפיכך הוחלט לקבל את הערעור, לבטל את ההרשעה ולזכות את המערער מהעברה הנדונה וכן לבטל את גזר הדין. עונש הקנס (אם שולם) יושב למערער.

ניסן נצר

שתי הערות

א. על הצירוף המוזר "בַּלַּיִל אִמָּשׁ"

המלה אמש משמשת את לשוננו מאז המקרא ועד היום, והיא בבחינת מועט המחזיק את המרובה, שכן אחת וקצרה היא, אך במשמעה מושג מורכב: בלילה שעבר, בערב שעבר. והנה נתפשט לאחרונה, בלשון העיתונות בעיקרה, הצירוף בליל-אמש, עד שנדמה, כי אמש לבדה אינה הולמת עוד את לשוננו ואת צרכינו. כדי להבין, כיצד נוצר צירוף חסר-טעם זה, לא נותר לי אלא להניח, שהמלה אמש איבדה ממשמעותה המקורית, ובעיני רבים אין היא עוד אלא נרדפת לאתמול, וכיוון שכן, צירפו לה את הנסמך ליל — להשלים את שאבד לה ממשמעה המקורי. וייתכן מאוד, שאף צירופי הלעז כגון בגרמנית gestern abend סייעו ליצירת כיוצא בהם גם בלשוננו.

ואכן מצאתי אישור בולט לדלדול המשמע הנזכר
ב"מעריב" מיום כ"ה בתמוז תשכ"ט, עמ' 2: "החילים
המצריים צלחו אמש בערב את התעלה", והדברים ברורים.
כללו של דבר: הצירוף בליל אמש הוא סרבול חסר-
משמע של תה"פ אמש, שהוא ורק הוא יפה ללשונו.

ב. לבחינת הבגרות ב"הבעה עברית".

קיץ תשכ"ט.

בבחינת הבגרות של השנה ב"הבעה עברית", חלק
שני, סעיף ב' ניתנו עשרה משפטים, ועליהם נאמר:
"במשפטים שלפניך (חוץ מאחד) יש שיבושים בשימוש
הלשוני". להלן נדרשים הנבחנים לתקן רק את הטעון תיקון
בתשעת המשפטים המשובשים.

עיון במשפטים הבהיר לי, שאכן שבעה מהם
משובשים בחלקם, אך תמורת האחד הנכון תמהתי למצוא
שלושה, שאיני מוצא בהם פסול.

המשפטים הנכונים (לדעתי) הם (כסימונם שם):

א — ראובן ושמעון לא הצליחו לממש את מטרותם.

ב — כמות הגשמים עלתה השנה על כל המשוער.

ג — לוויתי מיהודה איגרות-אוויר, ועדיין אני חב לו

את תמורתן.

אשר לראשון — אפשר שנתכוונו לתקן את לממש ע"י
המרתו בלהגשים או להשיג המקובלים יותר, אבל מה פסול

יש במחשש שכאן? כשם שיפה מימוש לשאיפות, להצעות
ולתכניות, כך יפה הוא למטרות.

ראובן מירקין

לקסיקון לשיפור הלשון*

ספרו של ד"ר ראובן סיוון נכתב לתכלית מעשית:
הגייה תקינה, כתיב נכון, שימוש מדויק באוצר המלים והבעה
בהירה. אין זה החיבור הראשון בעברית, שתכליתו שיפור
הלשון, אולם שונה הוא מכל שנכתב עד כה, הן בסידורו
והן בהיקף נושאו וגיונם.

יש בספר 970 ערכים והם מסודרים בסדר האלף-בית.
רובם ערכים קצרים, בני שורות אחדות, ומיעוטם ערכים
גדולים המשתרעים על פני עמודים. הנה, למשל, חמישה
ערכים התופשים חמישית של הספר כולו: הערך "כתיב מלא"
(9 עמ'), המביא את כללי הכתיב חסר הניקוד; הערך
"מלים לועזיות" (11 עמ'), ובו רשימה של 600 מלים שאולות
מלשונות אירופה ותרגומיהן בעברית; הערך "גיבים" (16
עמ'), ובו רשימה של 400 גיבים וביאורם; הערך "פיסוק"

* ד"ר ראובן סיוון, לקסיקון לשיפור הלשון, הוצאת

ספרים קרני, תל-אביב, תשכ"ט, 324 עמ'.